

ROBERT SILVERBERG
İÇERİDEN ÖLMEK

Çeviren
Elif Ersavcı

B, T, C ve bana...
Kıçımızdan ter aktı.

bir

Yani yine şehre inip okula gitmeli, dolar peşine düşmeliyim. Hayatıma devam etmek için çok paraya ihtiyacım yok aslında, ayda 200 kâğıt gayet güzel yeter ama cüzdanım boşalmak üzere ve kız kardeşimden bir daha borç istemeye yüzüm yok. Öğrenciler yakında ilk dönem ödevlerinin derdine düşer; hiç sekmez bu iş. David Selig'in yorgun, yıpranmış beyni bir kez daha kiralık. Bu tatlı ve parlak ekim sabahı 75 dolarlık iş kapamalıyım. Hava serin ve bulutsuz. Yüksek basınç sistemi New York'u kaplayıp nem ve pusu kovuyor. Gün geçtikçe zayıflayan güçlerim böyle havalarda canlanıyor hâlâ. Gidelim öyleyse, sen ve ben, serilmişken sabah göğşe karşı.* Broadway metrosuna. Jetonlarınızı hazırlayın lütfen.

9

Sen ve ben. Kimden bahsediyorum? Şehre yalnız gidiyorum ne de olsa. *Sen ve ben.*

Kimden olacak, kendimden ve içimde yaşayan, süngersi yuvasında pusuya yatan, masum fanileri gözetleyip duran şu yaratıktan bahsediyorum. İçimdeki şu sinsi, hastalıklı, benden bile çabuk ölen canavardan. Yeats benlikle ruh arasında bir diyalog yazmıştı zamanında; öyleyse neden o zavallı, o saftirik Yeats'in hiçbir zaman anlayamayacağı bir şekilde

* T. S. Eliot'ın "J. Alfred Prufrock'un Aşk Şarkısı" adlı şiirinden. -çn

kendine karşı bölünmüş olan Selig de bu biricik ve ölümlü yeteneğinden kafatasında konaklayan davetsiz bir misafir gibi bahsedemesin? Neden olmasın? Gidelim öyleyse, sen ve ben. Koridordan aşağı. Düşmeye bas. Asansöre bin. Sarımsak kokuyor içerisi. Şu köylüler, her taşın altından çıkan şu Porto Rikolular geçtikleri her yere kokularını bırakıyorlar. Komşularım. Onları seviyorum. Aşağı. Aşağı in.

Saat, doğu yakası yaz saati uygulamasıyla sabah 10:43. Central Park'ta yazana göre mevcut sıcaklık 14 derece. Nem oranı %29, barometre 30.30'da ve düşüyor, poyraz saatte 18 kilometreyle esmekte. Hava tahminleri bugün, bu gece ve yarın havanın açık ve güneşli olacağı yönünde; sıcaklık ortalama 16 dereceyi bulacak. Yağış olasılığı bugün yüzde 0, yarın ise yüzde 10. Hava kalitesi seviyesi iyi. David Selig 41 yaşında ve yaşlanmaya devam ediyor. Boyu ortalamanın biraz üstünde, kendi yaptığı yavan yemeklere alışkın bekârlarda görülen ince bir vücudu var ve geleneksel yüz ifadesi mülayim, şaşkın bir somurtma hâli. Gözlerini çok sık kırıyor. Rengi solmuş kot montu, her koşula dayanıklı botları ve 1969 model bol paçalı çizgili pantolonuyla en azından boynundan aşağısı yüzeysel bir gençlik havası taşısa da, aslında, kederli orta yaşlı adamların kelleşen kırıxık kafalarının zavallı ergen çocukların gövdesine nakledildiği yasadışı bir araştırma laboratuvarından kaçmış biri gibi görünüyor. Nasıl bu hâle geldi? Yüzü, kafatası derisi hangi noktada yaşlanmaya başladı? O on ikinci kattaki iki odalı sığınağından aşağı inerken tepeden sarkan asansör kabloları tiz, alaycı kahkahalar atıyor. Bu paslı kabloların kendisinden daha yaşlı olup olmadığını merak ediyor Selig. Kendisi 1935 model. Bu sosyal konut ise, tahminlerine göre, 1933 yahut 1934'ten kalma olabilir. Saygıdeğer Fiorello H. LaGuardia, Belediye Başkanı. Ama belki de daha gençtir bina, savaştan hemen önce yapılmıştır örneğin. (1940 yılını hatırlıyor musun, Duv? Dünya Fuarı'na götürmüştük seni.

Bu üç köşeli sütun, şu da küre.)* Her neyse, binalar yaşılanıyor. Ne yaşılanmıyor ki?

Asansör yedinci katta gıcırdaya gıcırdaya duruyor. Sıyrıklarla dolu kapı daha açılmadan, dişi ve Hispanik bir canlıdan, kırıların arasında dans ede ede gelen hızlı zihinsel titreşimler alıyorum. Bu titreşimleri almasam bile asansörü çağıran kişinin Porto Rikolu genç bir ev kadını olma ihtimali epey yüksek tabii –bina Porto Rikolu kaynıyor ve günün bu saatinde kocalar işte olur– yine de tahmin yürütmediğimden, kadının psişik sızıntılarını okuduğumdan hemen hemen eminim. Aynen öyle. Kadın kısa boylu, koyu tenli, yirmi üç yaş civarı ve gayet hamile. Çift nöral çıktıları net bir şekilde algılayabiliyorum: kadının sığ, kösnül zihninin ele avuca sığmaz hareketliliği, sert ve şiş göbeğine mühürlü aşağı yukarı altı aylık ceninin belli belirsiz, tüy gibi tekmeleri. Kadın basık yüzlü ve geniş kalçalı; küçük parlak gözleri, ince, kısık bir ağzı var. İkinci bir çocuk, kir pas içinde iki yaşlarında bir kız çocuğu bu, annesinin başparmağına yapışmış. Ufaklık yüzüme bakıp kıkırdayınca kadın asansöre binerken kısa, şüpheli bir tebessüm lütfediyor bana.

Sırtları bana dönük duruyorlar. Yoğun sessizlik. *Buenos dias, senora*. Güzel bir gün, öyle değil mi hanımefendi? Ne tatlı bir çocuk bu böyle. Yok, sesimi çıkarmıyorum. Kadını tanımıyorum; tipi bu sitede yaşayan diğer herkese benziyor, beyin çıktıları da hep aynı şeylerle ilgili, hiçbir farkı, hiçbir özgünlüğü yok: muz, pirinç, haftanın loto sonuçları, bu akşamki televizyon programları. Kalın kafalı karının teki, ama o da bir insan ve onu seviyorum. Adı ne? Bayan Altagracia Morales'tir belki. Bayan Amantina Figueroa. Filomena Mercado. Adlarını seviyorum. Safi şiir. Oysa ben Sondra Wiener, Beverly Schwartz, Sheila Weisbard gibi adları olan etli butlu,

* Trylon ve Perisphere. 1939 New York Dünya Fuarı'nın simgesi olan iki yapı. –çn

ayaklarını sürüye sürüye yürüyen kızlarla birlikte büyüdüm. Hanımefendi, acaba Inocencia Fernandez olabilir misiniz siz? Clodomira Espinosa? Bayan Bonifacia Colon? Belki de Bayan Esperanza Dominguez'sinizdir. Esperanza. Esperanza. İspanyolcada umut demek. Seni seviyorum, Esperanza. Hem insanların kalbinde esperanzanın kaynakları tükenmez.* (Esperanza Kaynakları New Mexico'da bulunur; geçen sene boğa güreşlerini görmek için yılbaşını orada geçirdim ve Holiday Inn'de kaldım. Hayır, şaka yapıyorum.) Zemin kata geldik. Çabucak öne çıkıp kapıyı tutuyorum. Tatlı, duygusuz, hamile *çikita* asansörden inerken bana gülümsemiyor bu kez.

Şimdi doğru metroya, hadi hop, bir blok öteye yürüyeceğiz. Şehrin bu yukarı kısmında raylar hâlâ yüksekte. Yüzeyi soyulan, çatırdayan merdivenleri çıkıyorum koşarak, istasyona vardığımda nefesim hâlâ yerinde. Temiz yaşamının sonucu sanırım. Basit bir perhiz, sigara yok, içki az, asit, meskalin, speed yok. İstasyon günün bu saatinde neredeyse bomboş. Çok geçmeden hızla bu yana gelen metro tekerlerinin, metale değen metalin çığlıklarını ve aynı anda, yaklaşan metronun beş ya da altı vagonuna doluşup kuzeyden bana doğru akan zihin falanksının beynimde patlayan etkisini duyuyorum. Yolcuların birlikte darmadağın tek bir kitle oluşturan sıkışmış ruhları ısrarla üzerime yükleniveriyor. Bir denizbilimcinin ağında birbirlerinin üstünde vahşice ezilen jölemsi plankterler gibi titreşiyor, ayrı ayrı kimliklerinin kaybolduğu tek bir karmaşık organizmaya dönüşüyor hepsi. Metro istasyona doğru süzülürken tekil düşünce balonlarını, ayrık benliklerin ciyaklamalarını yakalayabiliyorum. İğne gibi saplanan şiddetli bir arzu, nefret dolu tiz bir feryat, bir pişmanlık sancısı, azimli bir ruhun iç mırıltıları, Mahler senfonilerinde orkestranın kasvetli bulanıklığını delip geçen o acayip melodiler gibi kopup yükseliyor karman çorman bü-

* Alexander Pope'un "İnsan Üzerine Bir Deneme"sinden bir dize. -çn

tünlükten. Güç bugün içimde yanıltıcı şekilde yoğun. Çok fazla şey yakalıyorum. Haftalardır bu kadar kuvvetli olmamıştı. Düşük nem oranının etkisi olduğu kesin. Ama yeteneğimdaki gerilemenin bir anda sona erdiğini sanma hatasına düşecek değilim. Saçlarım ilk dökülmeye başladığında da erozyon sürecinin durduğu, hatta tersine döndüğü mutlu bir dönem olmuş, kelleşerek büyüyen alnımda incecik, koyu renkli tüy adacıkları filizlenmeye başlamıştı. Ne var ki kısa süreli bir umut seline kapıldıktan sonra daha gerçekçi bir bakış açısı edindim: Mucizevi bir ormanlaşma değildi bu; kısa bir hormon seğirmesi, bel bağlanamayacak geçici bir çürüme molasıydı. Neticede bir süre sonra alnımdaki saç çizgisi yeniden gerilemeye başladı. Şimdi olan da bu. İnsan içinde bir şeyin ölmekte olduğunu bildiği zaman gelip geçici anlardaki rastgele canlanmalara itimat etmemeyi öğreniyor. Algım bugün gayet güçlü olsa da yarın hevesimi kursağımda bırakan uzak mırıltılardan başka şey duyamayabilirim.

13

İkinci vagonun köşesinde boş yer buluyorum, kitabımı açıp şehre doğru yolculuğumun başlamasını bekliyorum. Beckett okuyorum yine, Malone Ölüyor; içinde bulunduğum ruh hâline, ki fark etmişsinizdir ki kendine acıma hissinden başkası değil bu, en gidecek şey. Zamanım kısıtlı. Her şeyin gülümseyip ışıldadığı güzel bir gün, işte orada belirdi gökyüzünde dolaşan kara bulutlar; alçalmışlardı, unutulacak gibi değildiler, olanca maviliği yok etmişlerdi. Durumum gerçekten de çok tehlikeli. Korkudan, aynı yanlışla bir kez daha düşme korkusundan, zamanında bitiremememe korkusundan, son bir kez hüznü, güçsüzlüğü ve nefreti tatma korkusundan, ne kadar güzel ve önemli şeyleri kaçıracığım kimbilir. Değişmez olan, biçimden yoksunluğunu unutmaya çalışır farklı farklı biçimlerde. Ah şu aziz Samuel, iç karartıcı da olsa bir iki teselli lafı var hep hazırda.*

180. Sokak civarında başımı kitaptan kaldırdığımda, çap-

* Samuel Beckett, *Üçleme*, çev: Uğur Ün, Ayrıntı Yayınları, 1997. -çn

razımda oturan ve görünüşe bakılırsa beni inceleyen bir kız görüyorum. Yirmilerinin başlarında; uzun bacakları, kararında göğüsleri, kestane rengi gür saçlarıyla soluk bir çekiciliği var. Ve onun da kitabı var –kapağından tanıyorum, *Ulysses*– ama ihmal edilmiş bir şekilde kızın kucağında duruyor. Kız benimle ilgileniyor mu? Zihnini okumuyorum şu an; trene binerken girdileri otomatikman minimuma indirdim. Çocukken öğrendiğim bir numara bu. Metroda ya da diğer kapalı umumi alanlarda kendimi gelişigüzel kalabalık gürültülerine karşı korumazsam hiçbir şeye konsantre olamıyorum. Zihninden gelen sinyalleri almaya kalkışmadan kızın benim hakkımda ne düşündüğüne dair tahmin yürütüyorum, sık oynadığım bir oyun bu. *Ne kadar zeki birine benziyor... Çok acı çektiği belli, yüzü bedeninden çok daha yaşlı... gözlerindeki sevecenlik... öyle üzgün bakıyor ki... Şair ya da akademisyen olmalı... Eminim çok tutkulu bir erkektir... İçindeki bastırılmış sevgi düzüşürken ortaya çıkıyordur... Ne okuyor, Beckett mi? Evet evet, kesin şair bu adam, ya da roman yazarı... belki de ünlü bindir... Çok girişken davranmayayım. Aceleciliğim hevesini kaçırır şimdi. Utangaç bir gülümseme, işte bu onu tavlalar... Sonra da olaylar gelişir... Öğle yemeğine davet edeceğim önce... Sonra sezgisel algılarımın doğru olup olmadığını kontrol etmek için kızın zihnine odaklanıyorum. Başta hiç sinyal yok. Her gün biraz daha zayıflayan lanet güçlerim bana yine ihanet ediyor! Ama dur, geliyor işte, önce etrafımdaki bütün yolcuların düşük seviyeli, parazitli, karman çorman düşüncelerini duyuyorum, sonra kızın ruhunun net, tatlı tınısını. Sabahın ilerleyen saatlerinde 96. Sokak'ta gireceği karate dersini düşünüyor. Karate hocasına âşık; adam kaslı kuvvetli, çiçek bozuğu suratlı bir Japon. Bu gece görüşecekler. Hafızasında sakenin tadı ve adamın kızın üzerinde şahlanan güçlü, çıplak vücudunun imgesi yüzüyor hayal meyal. Zihninde bana dair hiçbir şey yok. Ben sadece de-*

korun bir parçasıyım, kafamın üstündeki duvara asılı metro haritası gibi. Selig, egosantrikliğin her seferinde öldürüyor seni. Kızın gerçekten de utangaç utangaç gülümsediğini fark ediyorum, ama benim için değil. Onu süzdüğümü görünce yüzündeki gülümseme ânında kayboluyor. Dikkatimi yeniden kitabıma veriyorum.

Metro, 137. Sokak'ın kuzeyindeki istasyonların arasında bir tünelde uzun, terli, beklenmedik bir mola ısmarlıyor bana; sonunda tekrar yola koyuluyor ve 116. Sokak'ta, Columbia Üniversitesi'nde bırakıyor beni. Gün ışığına çıkıyorum. Bu merdivenlerden ilk kez çeyrek yüzyıl önce, 1951 Kasım'ında, yüzü sivilce kaplı, asker tıraşlı, Brooklynli bir lise son sınıf öğrencisi olarak dehşet içinde çıkmış, üniversiteye kabul mülakatına girmiştim. Holün parlak ışıkları altında. Mülakatçı müthiş soğukkanlı, kendine güveni tam, olgun biriydi – daha neler, 24 - 25 yaşında bir çocuktu muhtemelen. Sonuçta üniversitelerine girmeme izin verdiler. Her gün kullandığım metro istasyonu buydu, Eylül 1952'den, nihayet evden kurtulup kampüse yakın bir yere taşınana kadar. O günlerde metronun dehlizlerine inen girişi gösteren eski, dökme demir bir gişe vardı sokak seviyesinde; iki trafik şeridinin arasındaydı ve akılları Kierkegaard'da, Sophokles'te ve Fitzgerald'da kalan dalgın öğrenciler habire arabaların önüne atlayıp ölüyorlardı. Artık gişe yok ve metro girişleri daha akıllıca bir seçimle kaldırımlara taşındı.

116. Sokak boyunca yürüyorum. Sağımda Güney Saha'nın geniş çimleri; solumda Low Kütüphanesi'ne çıkan alçak basamaklar. Güney Saha'nın kampüsün ortasında kalan bir spor sahası olduğu zamanları hatırlıyorum: kahverengi toprak, kaleler arasındaki çimsiz yollar, çitler. Birinci sınıftayken orada softball oynardım. Üstümüzü değiştirmek için üniversite binasının soyunma odalarına gider, spor ayakkabıları, polo yaka tişörtleri, rengi atmış gri şortları giydikten

sonra takım elbiseleri ya da ROTC* üniformaları içindeki öğrencilerin yanından geçerken kendimizi çıplak gibi hissederek sonu gelmeyen merdivenlerden koşu koşu inip bir saatlik açık hava aktivitemizi gerçekleştirmek üzere Güney Saha'ya girerdik Softballda başarılıydım. Pek kaslı değilsem de reflekslerim hızlı ve gözüm iyiydi; üstelik atıcının aklından geçeni bilmek gibi de bir avantajım vardı. Mesela atıcı, *bu herif vuramayacak kadar sıksa, yüksekte ve hızlı atayım*, diye düşünürdü; bense içten içe hazırlanıp hemen sol sahaya fırlar, kimse ne olduğunu anlayamadan kaleleri dolaşırdım. Ya da karşı takım vur-kaç gibi acemice bir taktik denerdi ve ben hiç çaba harcamadan yer topunu kapıp çifte oyuna başlardım. Nihayetinde sadece softball oynuyorduk ve sınıf arkadaşlarım çoğunlukla bırakın zihin okumayı koşmayı bile beceremeyen tombul ve hantal tiplerdi, ama diğerlerine kıyasla iyi bir sporcu olmanın verdiği yabancıysa olduğum o his hoşuma gidiyordu, Dodgers'ta *shortstop* oynadığım fantezilerine dalıyordum. Brooklyn Dodgers'ı hatırlıyorsunuz, değil mi? Ben ikinci sınıftayken üniversitenin iki yüzüncü doğum günü şerefine Güney Saha'yı parçalayıp asfalt kaplı yürüme yoluyla bölünen, çimenlikli, süslü püslü bir yere çevirdiler. 1954'te oldu bu. Tanrım, ne kadar uzun süre geçmiş üzerinden. Yaşlanıyorum... yaşılanıyorum... pantolonu paçaları katlı giyeceğim, sanıyorum. Şarkı söylüyorlar deniz kızları birbirlerine. Sanmam ki bana söylesinler bir gün de.**

Basamakları çıkıp bronz Alma Mater heykelinin on beş adım kadar soluna oturuyorum. Hava nasıl olursa olsun benim ofisim burası. Öğrenciler beni nerede bulacaklarını bilirler, geldiğim haberi de çabucak yayılır. Benimle aynı hizmeti sunan beş altı kişi daha var –çoğunlukla şanslı yaver gitmemiş meteliksiz mezunlar– ama aralarında en güvenilir, en

* Yedek Subay Eğitim Programı. –çn

** Eliot'ın "J. Alfred Prufrock'un Aşk Şarkısı" şiirinden. –çn

hızlı çalışan kişi benim ve ateşli takipçilerimin sayısı az değil. Gerçi bugün işler kesat başlıyor niyeyse. Yirmi dakika kadar kıpırdana kıpırdana oturup Beckett'i inceliyor, arada bir de Alma Mater'e bakıyorum. Yıllar önce uç görüşlü bir bombacı heykelin böğründe delik açmıştı ama şimdi hasardan hiçbir iz yok. Haberi duyunca şok olduğumu, sonra da buna şok olmama şok olduğumu hatırlıyorum – aptal bir okulun sembolü olan aptal bir heykeli niye umursayacaktım ki? Galiba yıl 1969'du. Cilalı taş devri suları.

“Bay Selig?”

İri kıyım, kaslı, sporcu bir tip tepeme dikiliyor. Dev gibi omuzlar, tombalak, masum bir surat. Yaptığı şeyden çok utanıyor. Karş. Edb. 18 dersini alıyor, Kafka'nın romanları üzerine acil bir ödev ihtiyacı var ve kitapları okumadı. (Futbol sezonu başladı; çocuk orta sahada oynuyor ve çok ama çok meşgul.) Şartlarımı söylüyorum, hemen kabul ediyor. O orada dikilirken gizli gizli zihnini okuyup zekâsını, olası kelime dağarcığını, üslubunu ölçüp biçiyorum. Göründüğünden daha zeki. Zaten çoğu öyle. Yeterince vakitleri olsa ödevlerini kendi başlarına gayet güzel yazabilirler. Notlar alıp çocuk hakkındaki izlenimlerimi kaydediyorum, sonra mutlu mesut uzaklaşıyor. Bundan sonra işler hareketleniyor. Çocuk kendi kulübünden bir 'kardeş'ini gönderiyor, o kardeş üye olduğu başka bir kulüpten başka bir kardeşini ve papatya zincirimiz öğleden sonraya kadar uzuyor. Kıvrılabileceğim kadar iş aldığımı fark ediyorum. Sınırlarımı bilirim. Yani her şey yolunda. İki üç hafta boyunca kız kardeşimin gönülsüz cömertliğine başvurmadan düzenli yemek yiyebileceğim. Judith benden ses çıkmadığına sevinecek. Şimdi doğru eve, hayalet yazarlık yapmaya. Bu işte iyiyim; akıcı, ciddi, ödevi yapanın ikinci sınıf öğrencisi olduğuna ikna edecek derinlik ve sıklıkta ve farklı tarzlarda yazabiliyorum. Edebiyatta, psikolojide, antropolojide, felsefede, bütün ılıman konularda yolumu bulu-